

ОСОБЛИВОСТІ РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ ПРАВА НА ДОСТУП ДО СУДУ

Наявність ефективних правових засобів врегулювання спорів (конфліктів) є неодмінною умовою функціонування будь-якого демократичного суспільства. Основоположним або фундаментальним правом, яке визнали однією з найвищих конституційних цінностей переважна більшість сучасних країн, є право на доступ до суду, право на правосуддя.

В умовах євроінтеграційного вектора зовнішньої політики України та глобалізаційних процесів у світі, одним із пріоритетних завдань держави, що детермінує українське суспільство, є належне гарантування прав і свобод людини. Доступне, справедливе, неупереджене правосуддя – це ідентифікаційна властивість правової держави та показник рівня захищеності прав людини і громадянина.

Розглядаючи питання гармонізації та наближення національного законодавства до законодавства міжнародної світової спільноти, а також встановлених міжнародних стандартів, у тому числі тих, що стосуються сфери правосуддя та доступу до суду, є надзвичайно актуальним для кожної держави, котра себе позиціонує як демократична та правова, а особливо для України, що взяла стратегічний курс щодо набуття повноправного членства в Європейському Союзі. Це все підтверджується тим, що в червні 2022 року Україна нарешті отримала офіційний статус кандидата держави члена Європейського Союзу.

Розглядаючи сферу міжнародного правового впливу на систему правосуддя в Україні, маємо відмітити, що Венеціанська комісія у своїй доповіді «За демократію через право» констатувала, що кожна демократична країна повинна забезпечити належний доступ до правосуддя, що полягає в можливості кожної людини та громадянина оскаржити будь-які незаконні рішення в незалежних та неупереджених судах за справедливою процедурою (Венеціанська комісія, 2009).

Відсутність можливості забезпечення права на доступ до правосуддя нівелює реалізацію, захист та забезпечення такого права. Є цілком очевидним, що лише повне і змістове тлумачення поняття «право на доступ до суду» дозволить забезпечити його реалізацію на практиці.

При розгляді поняття «права доступу до суду», в першу чергу необхідно звернутись до його міжнародного нормативного закріплення в Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція). Так, пункт 1 статті 6 Конвенції передбачає, що «кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи впродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення». При цьому, слід зауважити, що Конвенція не містить будь-якого визначення поняття права доступу до суду, але це право саме по собі виокремлюється зі статті 6 цієї Конвенції (Конвенція). Сама по собі стаття 6 Конвенції є досить складною для тлумачення та розуміння і справи, що стосуються порушень цієї статті та надсилаються до Європейського Суду з прав людини, займають вагомий частку серед всіх інших справ.

Також у ст. 47 Хартії основних прав Європейського Союзу, гарантовано право на справедливий судовий розгляд та ефективний правовий захист. При цьому принцип ефективного судового захисту, який витікає зі ст. 47 Хартії основних прав Європейського Союзу, використовувався як інструмент встановлення високих стандартів процесуальної справедливості (Хартія, 2000).

В Конституції України не закріплено безпосередньо право на доступ до суду, але у відповідності до ст. 8 Конституції України існує конституційна гарантія для захисту конституцій-

них прав і свобод людини та громадянина. У ст. 55 Основного Закону держави зазначається, що суд захищає права і свободи людини і громадянина, до того ж не може бути ніяких законних обмежень для перешкоди у захисті прав людини, що, власне, може трактуватися, в тому числі, як конституційне право на доступ до суду (Конституція України, 1996).

Таким чином, міжнародні нормативні акти та Основний законодавчий акт, прямо або опосередковано згадують про важливість реалізації та забезпечення права особи на доступ до суду.

З метою об'єктивного дослідження змісту поняття «права на доступ до суду» необхідно, в тому числі, звернутись до наукового підходу та позицій наукової спільноти щодо визначення даного поняття. При цьому маємо зауважити, що досить часто науковці у своїх працях використовують поняття «право на доступ до суду» та «доступ до правосуддя», як рівнозначні або синонімічні поняття.

Власне так, Задорожна А.П. зазначає, що право на доступ до суду – це право людини, що передбачає можливість безперешкодного звернення до суду за захистом своїх порушених прав. Ніхто не може бути обмежений у праві на доступ до правосуддя, яке охоплює можливість особи ініціювати судовий розгляд та брати безпосередню участь у судовому процесі, або позбавлений такого права (Задорожна, 2024, с. 18).

Натомість Комаров В. та Сакара Н., у своїй праці, досліджуючи вже поняття «право на доступ до правосуддя», вказують, що таке поняття слід аналізувати крізь призму розгляду загального права на справедливий судовий розгляд у його широкому та вузькому значенні. Так, у широкому значенні право на справедливий судовий розгляд закріплено в пункті 1 статті 6 Конвенції та повністю прирівнюється (чи навіть ототожнюється) з правом на доступ до правосуддя, що у свою чергу полягає в тому, що «кожна особа повинна мати можливість ініціювати судовий розгляд справи щодо своїх цивільних прав і свобод та отримати справедливий і ефективний судовий захист» (Комаров, Сакара, 2007, с. 15). Справа кожної особи повинна розглядатись із дотриманням усіх вимог, які передбачені у вказаній статті Конвенції, адже справедливий судовий розгляд не може здійснюватися з порушенням принципу розумності строків, безсторонності чи незалежності суддів або з порушенням вимог публічності.

На нашу думку, позиція Комарова В. та Сакари Н. щодо ототожнення права на справедливий судовий розгляд та права доступу до правосуддя (права на доступ до суду) не є цілком правильною та логічною, адже саме право на справедливий суд має багатокomпонентну структуру та складається з багатьох елементів, а право на доступ до суду є лише складовою частиною дефініції «права на справедливий суд».

Водночас, якщо розглядати підхід Комарова В. та Сакари Н. до розуміння права на справедливий судовий розгляд у вузькому значенні, то право доступу до суду розглядається ними виключно як необтяжений юридичними та економічними перешкодами доступ до судової установи, що є елементом поняття права справедливого судового розгляду, що також не є зовсім логічним з огляду на наведені вище положення.

Так, зазвичай науковці, аналізуючи поняття права доступу до суду, трактують його виходячи з положень згаданої вище ст. 6 Конвенції. В тому числі й Грень Н.І. визначає доступ до суду, як сталий та вагомий складник права на справедливий суд. При цьому під поняттям доступу до суду Грень Н.І. розуміє «фізичну, юридичну, процесуальну й економічну безперешкодну можливість звернення до суду та отримання справедливого рішення без попередніх спеціальних дозволів, проходження певних процедур, досудових засобів урегулювання спорів, інших додаткових обтяжень для заявника» (Грень, 2015, с. 132).

Варто також підтримати позицію Лужанського А.В., який у своєму дослідженні розглядає доступ до суду крізь призму належного рівня забезпечення законом та ефективної практичної можливості безперешкодно звернутись до суду, отримати остаточне рішення по суті справи, примусове виконання якого забезпечено державою, та мати можливість, за виникнення такої потреби, оскаржити його чи вимагати його виконання. Науковець також вказує на те, що доступ до суду обумовлений можливостями кожної без виключення особи скористатися всіма національними та міжнародними гарантіями щодо права на справедливий суд під час розгляду своєї справи у суді, в тому числі, й що стосується процедури оскарження рішення суду та виконання судового рішення (Лужанський, 2013, с. 7).

Досить вузьким визначенням поняття «права на доступ до суду» апелює Бігун В.С., який у своїй праці визначає дане поняття, як право людини звернутися до суду, яке вможливило б реалізацію права на справедливий суд. Тобто, це право корелюється з правом на судовий захист. Науковець також зауважує, що наразі в Україні незаконна відмова в доступі до правосуддя (у тому числі, незаконна відмова в розгляді по суті позовної заяви, апеляційної, касаційної скарги тощо) – визнається підставою для дисциплінарної відповідальності судді (Бігун, 2020, с. 50).

Як бачимо, в науковій спільноті по-різному відносяться до трактування визначення поняття «права на доступ до суду». Одні ототожнюють це поняття з поняттям «права на справедливий суд», інші (позицію яких ми також розділяємо) визначають право на доступ до суду, як важливу та необхідну складову частину поняття «права на справедливий суд». Хоча й право на доступ до суду може мати свої власні складові частини. Так, для прикладу, право на участь у судовому розгляді є важливою складовою частиною права на доступ до суду і не може бути формальним, а має бути ефективним. Для забезпечення права доступу до суду Верховна Рада України у 2015 році прийняла Закон України «Про забезпечення права на справедливий суд» (Про забезпечення права на справедливий суд, 2015).

Власне, ключова сутність поняття «доступ до суду» полягає у можливості особи звернутися до суду за захистом свого права. Зокрема, Конституційний Суд України в рішенні від 25 грудня 1997 року (справа за зверненням жителів міста Жовті Води) стосовно ч. 1 ст. 55 зазначає наступне: «Кожному гарантується захист прав і свобод у судовому порядку. Суд не може відмовити у правосудді, якщо громадянин України, іноземець, особа без громадянства вважають, що їх права і свободи порушені або порушуються, створено або створюються перешкоди для їх реалізації або мають місце інші ущемлення прав та свобод. Відмова суду в прийнятті позовних та інших заяв, скарг, оформлених відповідно до чинного законодавства, є порушенням права на судовий захист, яке згідно зі ст. 64 Конституції України не може бути обмежене» (Конституційний Суд України, 2001). Теж саме говорить ст. 6 Конституції, з тлумачення якої випливає, що право на доступ до суду включає в себе не лише право ініціювати провадження, а й право отримати «вирішення» спору судом. Воно було б ілюзорним, якби національна правова система договірної держави дозволяла особі подати до суду цивільний позов без гарантії того, що справу буде вирішено остаточним рішенням в судовому провадженні.

Конституційний Суд України у своєму рішенні від 12.04.2012 р. № 9-рп/2012 зазначає, що право на доступ до суду полягає в можливості особи ініціювати судовий розгляд та брати участь у цьому судовому процесі. Нікого не можна позбавити чи обмежити в такому праві (Конституційний Суд України, 2012). Тобто, складовими частинами права на доступ до суду є: ініціювання судового розгляду, та власне фізична можливість особи взяти участь у розгляді його спору (конфлікту), пов'язаного із порушенням його прав та свобод.

При цьому, як вже згадувалося раніше, таке конституційне право не є абсолютним. Це право може бути обмежене, проте такі обмеження повинні бути обов'язково співмірними з юридичною метою обмеження. Також такі обмеження повинні бути пропорційними між застосовуваними інструментами та метою, що була встановлена для досягнення. Власне, у випадку встановлення будь-яких неправових (протизаконних) обмежень щодо права на доступ до суду, права, інтереси та свободи людини залишаються суто теоретичними та ілюзорними до того часу, поки не буде відновленим порушене право.

Варто зауважити, що в Україні з 24 лютого 2022 року Указом Президента України №64/2022 введено правовий режим воєнного стану. В даному Указі зазначається, що «У зв'язку із введенням в Україні воєнного стану тимчасово, на період дії правового режиму воєнного стану, можуть обмежуватися конституційні права і свободи людини і громадянина, передбачені статтями 30–34, 38, 39, 41–44, 53 Конституції України, а також вводиться тимчасові обмеження прав і законних інтересів юридичних осіб у межах та обсязі, що необхідні для забезпечення можливості запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану, які передбачені частиною першою статті 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» (Указ Президента України, 2022).

При цьому саме конституційне право людини на судовий захист не може бути обмеженим. У відповідності до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» в умовах воєнного стану повноваження судів не можуть бути обмежені. Заборонено прискорювати чи скорочувати будь-які форми судочинства (Про правовий режим воєнного стану, 2015). Прогалиною у чинному законодавстві є те, що в процесуальних кодексах відсутні правила розгляду справ у воєнний час. Хоча й деякі несуттєві зміни за два роки були внесені до процесуальних кодексів, і з'явилися згадки про «правовий режим воєнного стану».

Як відомо, від початку активних бойових дій на більшій частині території України безперешкодність діяльності судових установ була піддана труднощам. Так, в період перших тижнів воєнного стану багато судів припинили роботу. Для того, щоб врегулювати дану проблему Верховний Суд своїми розпорядженнями змінив територіальну підсудність близько 100 судів (Розпорядження, 2022). Власне, судові органи намагалися забезпечувати всіма можливими юридичними способами безперерйне здійснення правосуддя, що в тому числі, дозволяло б особі реалізувати своє конституційне право на доступ до суду.

Що стосується все ж таких законних обмежень в реалізації права на доступ до суду, то варто знову звернутися до положень ст. 6 Конвенції. Виходячи з аналізу якої, можливо виділити три основних критерії, яким мають відповідати такі обмеження. По-перше, визначені законодавчі обмеження за своїм характером не мають бути такими, котрі порушують сутність самого права особи на доступ до суду. По-друге, цілі, котрі визначаються внаслідок запровадження таких обмежень, мають бути обов'язково легітимними. По-третє, засоби, котрі застосовуються у процесі досягнення встановленої легітимної цілі, повинні відповідати критерію розумності та бути співмірними з ними. Якщо не дотримуватись таких обмежень, то цілком логічно, що буде мати місце порушення конституційного права на доступ до суду.

Климкович І.Д. зазначає, що доступ до суду має дві основні цілі: перша полягає в тому, щоб судова система була доступною та егалітарною для всіх громадян, а друга полягає в тому, що результати є справедливими для окремих осіб суспільства. Сама концепція доступу до суду постійно зазнає певних трансформаційних змін. Науковець також зазначає, що однією з перспектив є: гарантування особі вхід до судової влади та розглядати її як своєрідний інструмент юрисдикції з певними соціальними цілями. Водночас доступ до суду є фундаментальним правом великого значення, це публічне право, гарантувати і забезпечувати виконання якого зобов'язана демократична правова держава. Це суб'єктивне право, яке є частиною людської гідності (Климкович, 2023).

Підсумовуючи, можливо зауважити очевидність того, що ґрунтуючись на положеннях Конституції України, правова політика нашої держави визначає доступ до суду, переважно, як реалізацію права на судовий захист, що є поняттям більш вузьким. Таким положенням апелюють, в тому числі, й науковці в даній площині досліджень. Такий підхід ми не можемо вважати цілком хибним чи невірним, проте саме в такому значенні неможливо розкрити всю глибину аналізованого поняття.

Таким чином, право на доступ до суду визначається, як окреме конституційне право людини, що передбачає фізичну, юридичну, економічну можливість звернутися до суду у випадку можливого порушення свого законного права чи юридичного інтересу, а також отримати справедливе рішення у процесі розгляду спору.

Література

- Доповідь Комісії «За демократію через право»: Венеціанська комісія від 04.04.2011 року № 512/2009. URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2011\)003rev-ukr](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2011)003rev-ukr)
- Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Рада Європи. Ратифікація, підстава – 475/97-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/995_004
- Хартія основних прав Європейського Союзу: міжнародний документ від 07.12.2000 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU00303?an=5>
- Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/254k/96-вр>
- Про судоустрій та статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>

- Про забезпечення права на справедливий суд: Закон України від 12.02.2015 р. № 192-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/192-19#Text>
- Конституційний Суд України: рішення. Висновки. 1997-2001 / ред. П. Б. Євграфов. Київ: Юрінком Інтер, 2001. 512 с.
- Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 р. № 64/22. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#n2>
- Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19>
- Про зміну територіальної підсудності судових справ в умовах воєнного стану: Розпорядження Голови Верховного Суду від 08.03.2022 №2/0/9-22 URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Rozp_08_03_2022.pdf
- Задорожна А.П. Проблемні питання інституту малозначних справ. Науковий вісник публічного та приватного права. 2024 р. С. 15-23 URL: http://www.nvppp.in.ua/vip/2024/2/2_2024.pdf
- Комаров В.В., Сакара Н.Ю. Право на справедливий судовий розгляд у цивільному судочинстві: навч. посіб. Харків: Національна юридична академія України імені Я.Мудрого, 2007. 42 с.
- Грень Н.М. Право на справедливий суд: проблеми доступності та публічності. Вісник Національного університету Львівська політехніка. 2015. № 825. С. 132-137. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2015_825_23
- Лужанський А.В. Конституційно-правові засади доступу до правосуддя в Україні : автореф. дис. канд. наук : 10.00.02. Київ, 2013.
- Бігун В.С. Основи правосуддя (Термінологія. Філософія. Практика). Київ: Інтерсервіс, 2020. 200 с. URL: <https://legalclinics.in.ua/wp-content/uploads/2020/02/Bigun-2020-Osnovy-pravosuddya.pdf>
- Климкович І. Д. Аналіз поняття «доступ до суду» у судовій практиці. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. Том 2 № 78 (2023). С. 332-335 URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/286632>

References

- Report of the Commission "For Democracy through Law": Venice Commission № 512/2009. (2011, April, 4) Retrieved from: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2011\)003rev-ukr](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2011)003rev-ukr) (accessed 10 September 2024).
- Convention on the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms № 475/97-VR. (1950, November, 4). Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/995_004 (accessed 01 September 2024).
- The Charter of Fundamental Rights of the European Union: an international document (2000, December, 7) Retrieved from: <https://ips.ligazakon.net/document/MU00303?an=5> (accessed 01 September 2024).
- The Constitution of Ukraine № 254k/96-VR. (1996, June, 28). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/go/254k/96-vr> (accessed 01 September 2024). [in Ukrainian]
- Law of Ukraine on the Judiciary and the Status of Judges № 1402-VIII. (2016, June, 2) Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> [in Ukrainian] (accessed 12 September 2024).
- Law of Ukraine on ensuring the right to a fair trial № 192-VIII. (2015, February, 12) Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/192-19#Text> [in Ukrainian] (accessed 12 September 2024).
- Yevhrafov P. B. (2011) Konstytucijnyj Sud Ukrajinj: rishennja. Vysnovky. 1997-2001. [Decisions and conclusions of the Constitutional Court 1997-2001]. Kyiv: Yurinkom Inter, 2001. p. 512 [in Ukrainian]
- Decree of the President of Ukraine on the introduction of martial law in Ukraine № 64/22. (2022, February, 22) Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#n2> [in Ukrainian] (accessed 20 September 2024).
- The Law of Ukraine on the Legal Regime of Martial Law № 389-VIII. (2015, May, 12). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19> [in Ukrainian] (accessed 14 September 2024).
- Order of the Chairman of the Supreme Court on changing the territorial jurisdiction of court cases under martial law №2/0/9-22 (2022, March, 3) Retrieved from: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Rozp_08_03_2022.pdf [in Ukrainian] (accessed 14 September 2024).
- Zadorozhna A.P. (2024) Problemni pytannja instytutu maloznachnykh sprav. [Problematic issues of the Institute of Minor Cases] Naukovyi visnyk publicznego ta pryvatnoho prava. [Scientific Bulletin of Public and Private Law] p. 15-23 Retrieved from: http://www.nvppp.in.ua/vip/2024/2/2_2024.pdf (accessed 11 September 2024).
- Komarov V.V., Sakara N.Iu. (2007) Pravo na spravedlyvyi sudovy rozghliad u tsyvilnomu sudochynstvi [The right to a fair trial in civil proceedings]. Kharkiv : National Law Academy of Ukraine named after Y. Mudry, p. 42 [in Ukrainian]
- Hren N.M. (2015) Pravo na spravedlyvyi sud: problemy dostupnosti ta publichnosti. [The right to a fair trial: issues of accessibility and publicity] Visnyk Natsionalnoho universytetu Lvivska politekhniky. [Bulletin of

the Lviv Polytechnic National University.] no 825. p. 132-137. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2015_825_23 (accessed 11 September 2024).

Luzhanskiy A.V. (2013). Constitutional and legal principles of access to justice in Ukraine. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv. [in Ukrainian]

Bihun V.S. (2020) *Osnovy pravosudiva (Terminolohiia. Filosofiia. Praktyka)*. [Basics of justice (Terminology. Philosophy. Practice)] Kyiv: Interservis, 200 p. Retrieved from: <https://legalclinics.in.ua/wp-content/uploads/2020/02/Bigun-2020-Osnovy-pravosudiva.pdf> (accessed 11 September 2024).

Klymkovych I. D. (2023) *Analiz poniattia «dostup do sudu» u sudovii praktytsi*. [Analysis of the concept of "access to court" in judicial practice] *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*. [Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University.] Serii: Pravo. Tom 2 no 78 p. 332-335. Retrieved from: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/286632> [in Ukrainian] . (accessed 11 September 2024).

Анотація

Ситий В. О. Особливості розуміння сутності права на доступ до суду. – Стаття.

У статті досліджується сутність розуміння поняття «права на доступ до суду» крізь призму міжнародних нормативно-правових актів, законодавчого регулювання, а також доктринальних праць науковців. Визначається, що отримання нового статусу України на міжнародній європейській арені, що підтверджується отриманим статусом кандидата в держави-члени Європейського Союзу, ставить перед Україною нові можливості, а отже і нові вимоги, в тому числі, ті, що стосуються сфери здійснення належного, справедливого та неупередженого правосуддя. Аргументується, що положення статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, відображаються, в тому числі, й у законодавчих актах України, що включають конституційне право на доступ до суду. З'ясовано, що право на доступ до суду визначається як окреме конституційне право людини, що передбачає фізичну, юридичну, економічну можливість звернутися до суду у випадку можливого порушення свого законного права чи юридичного інтересу, а також отримати справедливе рішення у процесі розгляду спору. Підсумовано, що право на доступ до суду може бути обмеженим лише за наявності дотримання трьох критеріїв, яким мають відповідати такі обмеження: 1) визначені законодавчі обмеження за своїм характером не мають бути такими, котрі порушують сутність самого права особи на доступ до суду; 2) цілі, котрі визначаються внаслідок запровадження таких обмежень, мають бути обов'язково легітимними; 3) засоби, котрі застосовуються у процесі досягнення встановленої легітимної цілі, повинні відповідати критерію розумності та бути співмірними з ними. Якщо не дотримуватись таких обмежень, то цілком логічно, що буде мати місце порушення конституційного права на доступ до суду.

Ключові слова: доступ до суду, особа, судовий захист, суд, Конвенція, конституційне право, правосуддя, євроінтеграція.

Summary

Sytyi V. O. Features of understanding the essence of the right to access to the court. – Article.

The article examines the essence of the understanding of the concept of "right to access to court" through the prism of international normative legal acts, legislative regulation, as well as doctrinal works of scientists. It is determined that obtaining a new status of Ukraine on the international European arena, which is confirmed by the received status of a candidate for the member states of the European Union, presents Ukraine with new opportunities and, therefore, new requirements, including those related to the implementation of proper, fair and impartial justice. It is argued that the provisions of Article 6 of the Convention on the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms are reflected in the legislative acts of Ukraine, which include the constitutional right of access to court. It has been clarified that the right to access to court is defined as a separate constitutional right of a person, which provides for the physical, legal, and economic opportunity to apply to the court in case of a possible violation of one's legal right or legal interest, as well as to obtain a fair decision in the process of consideration of the dispute. It is concluded that the right of access to the court can be limited only if three criteria are met, which the following restrictions must meet: 1) the specified legal restrictions should not, by their nature, violate the very essence of the person's right to access to the court; 2) the goals determined as a result of the introduction of such restrictions must be legitimate; 3) the means used in the process of achieving the established legitimate goal must meet the criterion of reasonableness and be commensurate with them. If such restrictions are not observed, it is quite logical that there will be a violation of the constitutional right to access to court.

Key words: access to court, person, judicial protection, court, Convention, constitutional law, justice, European integration.